

De Westminster Standards - voluit gereformeerd? (1)

Door: M.R. Vermeer

In De Gereformeerde Kerken (hersteld) heeft de afgelopen jaren enige discussie plaatsgevonden over de Westminster Standards. Op de Generale Synode (hierna: GS) Groningen 2014-2015 dienden twee rapporten van de deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken (meerderheids- en minderheidsrapport) waarin op deze belijdenisgeschriften werd ingegaan. Het meerderheidsrapport achtte bepaalde leringen in de Westminster Standards “een niet te onderschatten gevaar voor de kerk”.^[1] Het minderheidsrapport wilde geen uitsluitsel geven over de Schriftuurlijkheid van de Westminster Standards en stelde nader onderzoek voor.^[2]

Geschiedenis van contactoefening

In de discussie over de Westminster Standards (hierna: WS) is terugverwezen naar de ‘geschiedenis van contactoefening’ met presbyteriaanse kerken. Deze belijdenisgeschriften zijn immers voor de Gereformeerde Kerken nooit een verhindering geweest voor contactoefening met presbyteriaanse kerken? De GS Amersfoort-West 1966-1967 heeft zelfs uitgesproken dat de Westminster Confessie “een voluit gereformeerd belijdenisgeschrift” is!^[3] Het minderheidsrapport gaf daarom als aanbeveling “te komen tot een antwoord waarom de WS in het verleden geen verhindering waren om te komen tot een zusterkerkrelatie”.^[4]

Op de GS Groningen 2014-2015 werd deze *vraag* van het minderheidsrapport door een aantal synodeleden gewijzigd in een *antwoord*: het meerderheidsrapport doet ernstig tekort aan de katholiciteit van de kerk zoals tot uitdrukking gekomen in de geschiedenis van contactoefening! Deze zienswijze is inmiddels ook formeel bevestigd door de GS Lansingerland 2017-2018.^[5]

Een opmerkelijke zienswijze en gang van zaken. De vraag van het

minderheidsrapport staat nog altijd open: waarom waren de WS in het verleden geen verhindering om te komen tot een zusterkerkrelatie?

Het is deze vraag waarop in deze artikelenserie wordt ingegaan. In de toekomst hopen we op deze website nader in te gaan op de Schriftuurlijkheid van de WS, maar eerst dus een kerkhistorische terugblik. We zullen ons hierbij vooral richten op de periode na de Vrijmaking van 1944.

Het ontstaan van de Westminster Standards

Vooraf echter eerst enige informatie over het presbyterianisme en de Westminster Standards. Wat zijn dat, presbyteriaanse kerken?

In het Engeland van de 16^e eeuw had weliswaar de Grote Reformatie wortel geschoten, maar toch was de anglicaanse kerk (de staatskerk van Engeland) vooral ontstaan vanwege een meer profane reden: de paus wilde niet meewerken aan de ontbinding van het huwelijk van koning Hendrik VIII (1491-1547), waardoor het tot een breuk kwam met Rome. De anglicaanse kerk bleef dan ook roomse invloeden ondergaan en kan tot op heden beschouwd worden als een 'middenweg' tussen rooms-katholiek en protestants.

In Schotland had de Reformatie een meer duidelijke ingang gevonden, onder meer door de arbeid van de bekende reformator John Knox (overleden in 1572). Onder zijn leiding werd in 1560 de Schotse Geloofsbelijdenis opgesteld, een belijdenis met een duidelijke uiteenzetting van de gereformeerde leer.[6]

Ook in Ierland had de kerk een duidelijk gereformeerd karakter gekregen. In 1615 nam de Ierse Kerk de Ierse Artikelen aan, eveneens een geloofsbelijdenis met een duidelijk gereformeerd karakter.

De politieke en kerkelijke geschiedenis van deze drie koninkrijken (Engeland, Schotland, Ierland) werd in de 17^e eeuw sterk bepaald door een gecompliceerd krachtenveld tussen koning en parlement, staat en kerk, puritanisme (streven naar 'zuiverheid') en staatskerk. In 1643 kwam een '*Solemn League and Covenant*' ('Plechtige verbintenis en verbond') tot stand, waarin het Engelse parlement en de Schotse Kerk beloofden te komen "tot hervorming en verdediging van de godsdienst, de eer en het geluk van de koning, alsmede voor

de vrede en de veiligheid van de drie koninkrijken van Schotland, Ierland en Engeland.”[7] Als resultaat hiervan werd de Westminster Assembly door het Engelse parlement samengeroepen. Deze Westminster Assembly kreeg als opdracht een geloofsbelijdenis en kerkorde op te stellen... de Westminster Standards!

Invloed van de Westminster Standards

In Engeland hebben de Westminster Standards weinig invloed gehad, doordat de staatsman Oliver Cromwell (1599-1658) na de Westminster Assembly het bewind op zich nam - hij wilde als independent (iemand die de onafhankelijkheid van de plaatselijke kerk voorstaat) weinig weten van een georganiseerd kerkelijk leven.[8] In de Schotse Kerk zijn echter de Westminster Standards als belijdenissen aanvaard.

In de eeuwen hierna zijn zeer veel presbyteriaanse kerken ontstaan door afscheidingen, emigratie en zending. Vooral in de Engelstalige wereld (maar ook in bijv. Zuid-Korea) zijn er hierdoor veel kerken die zich in mindere of meerdere mate gebonden weten aan de Westminster Standards. Wie de kaart van de Nederlandse kerkgeschiedenis als een puzzel ervaart, kan zijn of haar hart ophalen aan de (veel complexere) geschiedenis van het presbyterianisme.

De aanduiding ‘presbyteriaanse kerk’ is ontleend aan de wijze van kerkregering, namelijk een kerkregering door ouderlingen (presbyters). Een presbyteriaanse kerkregering wordt verder gekenmerkt door een ‘presbytery’, een soort regionale kerkenraad waarin in ieder geval de predikanten zitting hebben.

Westminster Standards

Wat zijn de Westminster Standards? De ‘Standards’ bestaan uit een drietal belijdenissen en een kerkorde:

- De Westminster Confessie, een belijdenis met 33 artikelen;
- De Grote Catechismus, een catechismus met 196 vragen en antwoorden, oorspronkelijk bedoeld voor onderwijs aan ervaren catechisanten;
- De Kleine Catechismus, een catechismus met 107 vragen en antwoorden, bestemd voor de jongere catechisanten;

- Het Formulier voor Kerkinrichting, wat een presbyteriale kerkinrichting voorschrijft.

Bij de samenstelling van de Westminster Confessie is gebruik gemaakt van reeds bestaande belijdenissen, vooral van de hierboven genoemde Ierse Artikelen. De Grote en Kleine Catechismus sluiten wat inhoud betreft nauw aan bij de Westminster Confessie.

In bijlage I wordt een overzicht gegeven van de hoofdstukken van de Westminster Confessie (die vervolgens weer onderverdeeld zijn in paragrafen), om een idee te geven van de inhoud van deze belijdenis. Overigens moet er rekening mee worden gehouden dat de Westminster Standards in verscheidene presbyteriaanse kerken wijzigingen of aanvullingen hebben ondergaan.[9]

In het Nederlandse taalgebied is in 1986 een vertaling van de Westminster Standards verschenen van de hand van de ('vrijgemaakte') ds. G. van Rongen, een vertaling die ook te raadplegen is op internet.[10] Daarnaast is er in 2014 een (m.i. meer nauwkeurige) vertaling verschenen van de hand van T. Tanis-Baars.[11][12]

Nu we deze achtergrondinformatie hebben gegeven, kan in het volgende artikel worden stilgestaan bij de geschiedenis van contactoefening tussen presbyteriaanse kerken en de Gereformeerde Kerken.

Bijlage I

Hieronder een indeling van de Westminster Confessie, die is overgenomen uit de inleiding op de vertaling door Tanis-Baars.[13]

I. De leer van de openbaring en van de Heilige Schrift

De Heilige Schrift (hoofdstuk 1)

II. De leer van God

God en de Heilige Drie-eenheid (hoofdstuk 2)

III. De Raad van God

Gods eeuwig besluit en de predestinatie (hoofdstuk 3)

IV. De leer van de schepping

De schepping (hoofdstuk 4)

V. De leer van de voorzienigheid

De voorzienigheid (hoofdstuk 5)

VI. De leer van de zonde

De val van de mens, de zonde en de straf daarover (hoofdstuk 6)

VII. De leer van de verbonden

Gods verbond met de mens (hoofdstuk 7)

VIII. De leer van Christus

Christus, de Middelaar (hoofdstuk 8)

IX. De leer van het heil

De vrije wil (hoofdstuk 9)

De krachtdadige roeping (hoofdstuk 10)

De rechtvaardiging (hoofdstuk 11)

De aanneming tot kinderen (hoofdstuk 12)

De heiliging (hoofdstuk 13)

Het zaligmakend geloof (hoofdstuk 14)

De bekering ten leven (hoofdstuk 15)

De goede werken (hoofdstuk 16)

De volharding van de heiligen (hoofdstuk 17)

De zekerheid van genade en zaligheid (hoofdstuk 18)

X. De wet van God

De wet van God in het algemeen (hoofdstuk 19)

De christelijke vrijheid en de gewetensvrijheid (hoofdstuk 20)

De eredienst en de sabbat (hoofdstuk 21)

Wettige eden en geloften (hoofdstuk 22)

De burgerlijke overheid (hoofdstuk 23)

Huwelijk en echtscheiding (hoofdstuk 24)

XI. De leer van de kerk

De kerk in het algemeen (hoofdstuk 25)

De gemeenschap der heiligen (hoofdstuk 26)

XII. De sacramentsleer

De sacramentsleer in het algemeen (hoofdstuk 27)

De doop (hoofdstuk 28)

Het heilig avondmaal van de Heere (hoofdstuk 29)

XIII. De regering van de kerk

De kerkelijke tucht (hoofdstuk 30)

Synodes en concilies (hoofdstuk 31)

XIV. De leer van de laatste dingen

De staat van de mens na de dood en de opstanding van het leven (hoofdstuk 32)

Het laatste oordeel (hoofdstuk 33)

Naar aanleiding van deze indeling is terecht opgemerkt: “Deze globale indeling maakt in één oogopslag duidelijk dat de Belijdenis van Westminster vooral breed ingaat op de leer van het heil (IX) en op de wet van God (X). Deze accenten zijn ook beeldbepalend voor de hoofdstroom van het presbyterianisme. Zij komen ook breed aan de orde in de beide catechismi van Westminster.”[14]

[1] Acta GS Groningen 2014-2015, R.12a: ‘Studierapport – Meerderheidsrapport’, hoofdstuk VI.4 (Acta, p. 291).

[2] Acta GS Groningen 2014-2015, art. R.12: ‘Rapport van deputaten Betrekking Buitenlandse Kerken aan de Synode Groningen 2014’, onder ‘5. Westminster Standards (Confessie en Catechismi)’ (Acta, p. 217).

[3] Acta GS Amersfoort-West 1966-1967, art. 241, constatering D.

[4] Acta GS Groningen 2014-2015, art. R.12: ‘Rapport van deputaten Betrekking Buitenlandse Kerken aan de Synode Groningen 2014’, onder ‘5. Westminster Standards (Confessie en Catechismi)’ (Acta, p. 217).

[5] Zie mijn artikel Om de ware katholiciteit (2) (publicatiedatum 12 juli 2018) op deze website en Acta GS Lansingerland 2018-2019, art. I.05.

[6] Deze Schotse Confessie was tot 1688 officieel een geloofsdocument van de Schotse Kerk, ook al verdween ze steeds meer op de achtergrond door de aanvaarding van de Westminster Confessie [opgemerkt door F. van der Pol, ‘Schotse Geloofsbelijdenis’, in: M. te Velde, *Confessies. Gereformeerde geloofsverantwoording in zestiende-eeuws Europa* (Heerenveen: Groen, 2009), p. 404].

[7] Gn. Werner, *De Schotse Kerkgeschiedenis* (Barneveld: De Vuurbaak, 1991), p. 39.

[8] *Ibid.*, p. 44

[9] Dit geldt met name voor de presbyteriaanse kerken in Amerika, waar een wijziging is doorgevoerd in hoofdstukken 20 en 23 in verband met de verhouding

van kerk en staat.

[10] G. van Rongen, *De Westminster Confessie met de Grote en de Kleine Catechismus* (Barneveld: De Vuurbaak, 1986). Op internet te raadplegen via de url: <http://kerkrecht.nl/sites/default/files/Westminster%20Confessie.pdf> (geraadpleegd 14-9-2018).

[11] T. Tanis-Baars, *Gewogen woorden. De Belijdenis, de Grote en de Kleine Catechismus van Westminster* (Apeldoorn: De Banier, 2014).

[12] Een recente vertaling van de Westminster Confessie (in brochurevorm) is tevens J. de Jager, *De Westminster Confessie (Rotterdam: Lectori Salutem, 2005)*. Dit lijkt een nauwkeurige vertaling, in het taalkleed van de Statenvertaling en de 'klassieke' Drie Formulieren van Eenheid.

[13] Deze indeling is overgenomen uit T. Tanis Baars, *op. cit.*, pp. 16-17.

[14] *Ibid.*, p. 17.